

Az EUROP minősítés hatása a magyarországi sertésállomány vágóértékére

Csató L., Obornik A.

Pannon Agrártudományi Egyetem, Állattenyésztési Kar, Sertésenyésztési Tanszék, Kaposvár, 7400 Guba S. u. 40.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szerzők az új (S)EUROP vágósertés-minősítési rendszer magyarországi bevezetésének hatását vizsgálták. Ehhez a minősítési rendszer bevezetését követő időszakból (1997. 06. hó), illetve további három időszakból (1997. 11-12. hó; 1998. 05. hó; 1998. 09-10. hó) származó 3-3 hét adatait értékelték ki. Megállapították, hogy Magyarországon a (S)EUROP minősítő rendszer bevezetése után a minőség alapján felvásárolt sertések aránya az összes vágott sertés létszámához viszonyítva folyamatosan emelkedett. Kimutatták, hogy a különböző minőségi osztályokba tartozó vágósertések felvásárlási árai a kezdeti időszakban még - viszonylag - széles sávban helyezkedtek el, azaz az eltérő vágóminőséget a vágóhidak nagyobb árkülönbséggel honorálták. Ez a kedvező árárány az idő előrehaladtával összeszűkülte. Napjainkban ismét kifejezettebb árdifferenciálódás tapasztalható. A szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy a felvásárlási árárányok kedvezőtlen változása ellenére a jobb vágóminőségű hizósertések aránya folyamatosan emelkedik a magyarországi végtermék-populációkban. (Kulcsszavak: sertés, minősítés, EUROP, vágóminőség)

ABSTRACT

The effect of the EUROP classification system on slaughter value in the Hungarian pig population

L. Csató, A. Obornik

Pannon University of Agriculture, Faculty of Animal Science, Department of Pig Breeding Science
Kaposvár, H-7400 Guba S. u. 40.

The authors examined the effect of the introduction into Hungary of the new (S)EUROP slaughter pig classification system. For this purpose data derived from four three-week periods were evaluated: one being taken from the interval immediately following the introduction of this classification system (June 1997), while the other sets of data corresponded to three further intervals (November-December 1997; May 1998; and September-October 1998). It was established that subsequent to the introduction of the (S)EUROP system of classification the proportion of pigs purchased on the basis of quality in Hungary showed a continuous increase in relation to the total number of pigs slaughtered. The authors demonstrated that in the initial period purchase prices for slaughter pigs classified into the various respective quality grades remained dispersed over a relatively broad band; that is to say, slaughterhouse recompense for different

grades of slaughter quality showed major differences in price. This favourable price ratio has been observed to become narrower as time has progressed. Pronounced price differentiation is again being experienced at present. The authors drew the final conclusion that, despite the unfavourable changes in the purchase price ratios, there prevails a continuous increase in the proportion of pigs of higher slaughter quality fattened in slaughter pig populations in Hungary.

(Keywords: pigs, classification, EUROP, slaughter quality)

BEVEZETÉS

Hazánkban a sertések vágás utáni objektív minősítésének gondolata már az 1960-as évek végén felvetődött. Hosszas előkészítés után - 1976-tól kezdődően - miniszteri utasítás írta elő a nagyüzemben előállított sertések vágás utáni minősítését és minőségi osztályokba való sorolását (*MÉM Értesítő*, 1975). Az utasítás szerint a *vágósertéseket a becsült fehérárú arányuk* alapján sorolták osztályokba. A fehérárú %-ot a bőrös vágásmóddal levágott sertésekben a féltettek hasítási síkjában vonalzóval két helyen mért szalonnavastagsági méret és a hasított súly alapján matematikai egyenlet segítségével számították ki. A bőrfejtéses eljárás esetén három súlyméréssel állapították meg a fehérárú arányt. A minőségi osztályokhoz előre meghirdetett, fix átvételi árak kapcsolódtak. Ez a minősítési rendszer csak a 75 és 110 kg közötti hasított tömegű sertésekre vonatkozott.

A 80-as évek közepétől kezdődően e minősítési rendszer veszített jelentőségéből azáltal, hogy a felvásárlási ár egyre inkább függetlenedett a minőségi osztályoktól (*Magyar Mezőgazdaság Melléklete*, 1994). A gazdasági és politikai rendszerváltással párhuzamosan, 1988-ban a vágósertések minőségi kategorizálásának e módszere megszűnt. Az 1980-as évek végére ugyanis nyilvánvalóvá vált, hogy ha a hazai húsipar meg akarja őrizni - vagy bővíteni szándékozik - nyugat-európai piacait, akkor alkalmazkodnia kell az Európai Unió (EU) előírásaihoz, minőségi követelményeihez.

Az EU a vágósertések minősítését 1984 óta szabályozza egységes, valamennyi tagország számára kötelező érvényű rendeletben. A minőségi osztályba sorolás és a minősítés alapja a *vágósertések becsült színhústartalma*, azaz a sertésekből kitermelhető színhús százalékos aránya. Ennek alapján - eredetileg - öt minőségi osztályba sorolták a sertéseket, s az osztályok jelölésére az E-U-R-O-P betűket használták. Az egyes osztályokhoz tartozó színhússzázalék a következő:

E=55.1%-60%

U=50.1%-55%

R=45.1%-50%

O=40.1%-45%

P=egyenlő, vagy kevesebb 40%-nál.

Innen a rendszer elnevezése is. Időközben a sertésitenyésztés fejlődése következtében egyre többször haladta meg a színhús aránya a 60%-ot, amelynek jelzésére bevezették az S minőségi osztályt.

Magyarországon 1995-től kezdődően, a földművelésügyi miniszter 9/1994. (III. 10.) FM rendelete értelmében (*MÉM Értesítő*, 1994) valamennyi vágóhídon - függetlenül a vágóhíd kapacitásától - kötelező az új minősítési és osztályozási rendszer alkalmazása.

Az EUROP-rendszer hazai bevezetése elkerülhetetlenné vált azért is, mert a termékminősítő rendszernek a fogyasztói igényeket, azok változásait kell követnie, visszajeleznie. Különösen fontos ez egy olyan, a hazai ellátás szempontjából is kiemelkedő jelentőségű, de erősen exportorientált ágazat esetében, mint a

sertéshústermelés. A külföldi vásárló az igényeit ma már a minősítési rendszeren keresztül követi. A magyar exportőrök mind gyakrabban találkoznak azzal a gyakorlattal, hogy a külföldi fél a hasított félsertés vagy a darabolt húsrészek (comb, lapocka, karaj stb.) minőségét a kereskedelmi megrendeléseiben, pályázati kiírásaiban az egységes, az Európai Unió országaiban érvényben lévő előírásoknak megfelelően jelöli meg. Ha nincs ezzel harmonizáló vagy azonos rendszerünk, ezek a piaci lehetőségek elvesznek számunkra (Rafai és mtsai, 1995).

A minőséggel arányos árak és a teljeskörű minősítés hiánya, akadálya az ágazat nemzetközi versenyképessége, jövedelemtermelő képessége javításának. Amíg ugyanis nincs meg a termelői érdekeltség, azaz az árak nem ösztönzik a jobb minőségű termék előállítására érdekében szükséges többletráfordításokat, addig nem alakulhat ki igényes ártermelés (Straub, 1998). Az új minősítési rendszerben a felvásárlási áraknak a vásárlói igényeket kell(ene) közvetíteni, s így preferálni a magasabb vágóminőségű (S, E, U, R) osztályokba tartozó sertések termelését. Ezzel párhuzamosan csökkenteni kellene az alacsonyabb osztályokba sorolható sertések (O, P) előállítását. Így a rendszer többé, mássá válhatna, mint egyszerű minősítés, hiszen a minőség ismerete hatással lenne a teljes termékpálya valamennyi szereplőjére, azok tevékenységére. A közös érdekeltség felismerése ezáltal elősegíthetné a vertikális kapcsolatok kiépülését is.

A visszajelzések az eddiginél határozottabban orientálhatnák a termelőt, mert a folyamatos jelzések, illetve az objektív adatok birtokában pontosan meghatározható lenne, hogy a nagyobb színhústartalom, a jobb kereskedelmi minőség elérése érdekében milyen változtatást kell végrehajtania a fajtát, a takarmányozást, a technológiát stb. illetően. Ki lehetne számítani továbbá, hogy mekkora a termelés költségvonzata, s az milyen mértékben térül meg a jobb vágóminőségért járó árkülönbözetben.

Azokban a nyugat-európai országokban, ahol az objektív minősítés előbb ismertetett módszerét már hosszabb ideje alkalmazzák, ez az orientáló hatás már érvényesül. Jó példa erre a németországi gyakorlat, ahol az alacsony minőségi osztályokba tartozó vágósertések száma, illetve aránya olyan csekély, hogy a hivatalos vágási statisztikákban már nem is jelennek meg (DGS Magazin, 1998-1999), mint ahogyan azt az Eredmény és Értékelés fejezetben részletesebben is ismertetjük.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A magyarországi vágósertések vágóhídi minősítési adatait másfél éves időszakra vonatkozóan vizsgáltuk. Összehasonlító elemzést végeztünk a Vágóállat és Hús Terméktanács, valamint az Agrárrendtartási Hivatal által - heti rendszerességgel - közreadott létszám, minősítési és felvásárlási áradatok felhasználásával. Az elemzésbe az EUOP-minősítés bevezetését követően, azaz az 1997-es év közepén, majd 1997 végén, 1998. májusában és 1998. októberében közölt adatokat vontuk be. Minden egyes periódusban 3-3 hetes időszak eredményét átlagoltuk. Az alapadatokat a Magyar Mezőgazdaság c. szakmai hetilap hetenként megjelenő "Vágósertés és vágómarha piaci felvásárlási átlagárak" c. rovatából, a Vágóállat és Hús Terméktanács és az Agrárrendtartási Hivatal hivatalos közleményéből gyűjtöttük. Ebben a tömeg alatti (<50 kg) és tömeg feletti (>120 kg) sertések, valamint a selejtkocák, selejtkanok kivételével, az adott időszakban a regisztrált vágóhidakon levágott összes, s ezen belül a minősített vágósertések létszám- és ár-adatai szerepelnek. Az adatokat számítógépen, hagyományos matematikai módszerek felhasználásával értékeltük, és az eredményeket a számítógép grafikai programja felhasználásával ábrázoltuk.

EREDMÉNY ÉS ÉRTÉKELÉS

Az adatbázisból kitéjt, hogy a vizsgálati időszakban átlagosan heti 70-80.000 sertést vágta a regisztrált vágóhidakon, s ebből mintegy 40-60.000 volt a minősített sertések száma. A minősített sertések aránya a vágásra kerülő végtermék-populációban - a kezdeti időszaktól napjainkig folyamatosan - 50-55%-ról mintegy 75-80%-ra - növekedett. Ez a *létszám-változási tendencia* látható az 1. ábrán, az EUROP-rendszer bevezetésének kezdetétől a vizsgálat lezárultáig. Jól nyomon követhető az a létszámcsökkenés is, amely a sertés-termelésünkben az elmúlt másfél évben bekövetkezett.

1. ábra

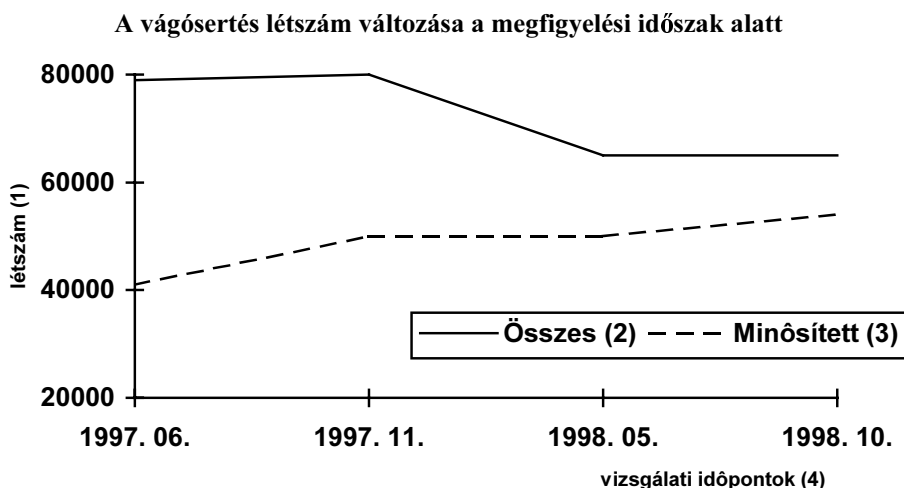

Figure 1: Changes in numbers of slaughter pigs during the period examined

Number(1), Total(2), Graded(3), Data collection periods(4)

A 2. ábrán tüntettük fel az egyes EUROP-minőségi osztályokba sorolt vágósertések létszámárány-változását. Ebből látható, hogy az összes minősített vágósertés létszámon belül - összességében - a kiváló vágóminőséget jelző osztályokban a sertések létszáma emelkedett, bár az időszak végén az E osztályban kismértékű csökkenés volt tapasztalható. Ezzel párhuzamosan a gyengébb vágóminőségű osztályokban (R, O, P) a sertéslétszám csökkent. Ha az egyes időszakokon belüli tendenciát is vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a legjobb minőséget jelölő E osztály létszámáránya a megfigyelés kezdetétől 1998. májusáig jelentősen (csaknem 10%-kal) emelkedett a még igen jó U és R osztályú vágósertések rovására. Ezt követően minimális mértékű csökkenés tapasztalható, mely azonban a növekvő tendenciát nem fordítja meg. Az E-minőségi osztályba tartozó sertések létszámárányának emelkedésével párhuzamosan az U-osztályba sorolt hizók létszámáránya is folyamatosan nő, kifejezetten a leggyengébb minőségű (O és P osztályú) sertések létszámárányának terhére.

Összességében megállapítható, hogy a vizsgált másfél éves időtartam alatt a gyenge húsmínőséget adó sertések, vagyis az O és P minőségi osztály létszámáránya folyamatosan csökkent, s mára már a vágósertés állomány 10%-át sem éri el.

2. ábra

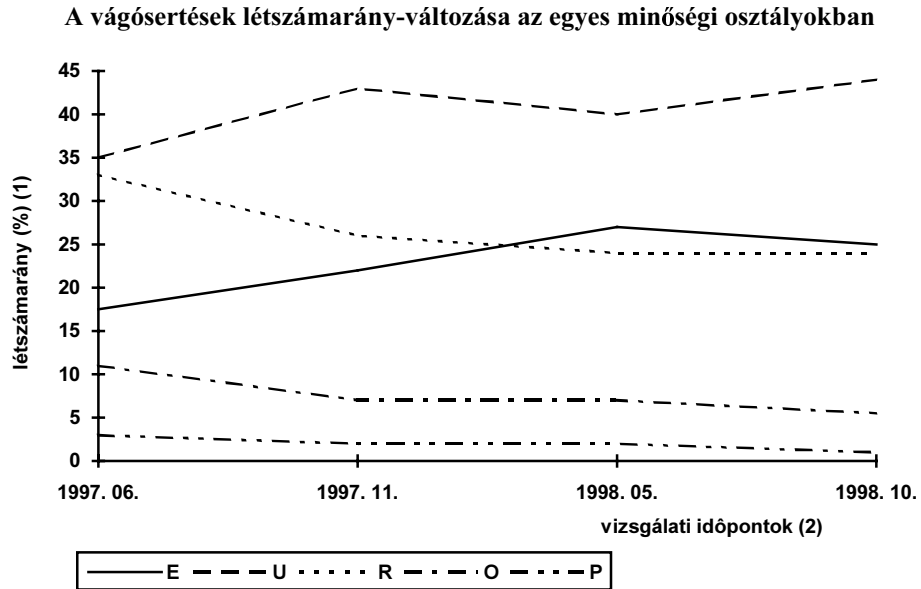

Figure 2: Changes in slaughter pig number ratios with regard to the respective quality grades

Number ratio(1), Data collection periods(2)

A 3. ábrán mutatjuk be az egyes minőségi osztályokhoz tartozó *felvásárlási átlagár változását*. A könnyebb értelmezhetőség érdekében a "P", azaz a leggyengébb minőségi osztályba sorolt sertésekre kifizetett felvásárlási átlagárát 100%-nak véve vizsgáltuk a többi osztályban kialakult átlagár időbeni változását. Megállapítottuk, hogy a kezdeti időszakban az egyes minőségi osztályokba sorolt sertések átvételi átlagára között viszonylag nagy eltérés volt tapasztalható (P=100%-E=133%), mely 1997 végére már jelentősen, 10%-kal összeszűkülött (P=100%-E=123%). Ez a tendencia 1998. májusáig az E osztály kivételével - bár csökkent mértékben -, tovább szűkülött. Azt követően - a vizsgálat végéig - ismét tanúi lehettünk az árarányok "javulásának", azaz az E- U- R-osztályba tartozó sertések felvásárlási árarány kedvező irányú szétválásának. Elmondható tehát összefoglalóan, hogy a vizsgálat időtartama alatt a kiváló és jó, valamint a gyenge vágóminőségű osztályok közötti felvásárlási árkülönbség hullámzó képet mutat, s így a jobb vágóminőséget 1997/98 fordulóján kevésbé honorálta a feldolgozó ipar, mint a minősítési rendszer bevezetésekor, ill. a vizsgálati időszak végén.

Annak érdekében, hogy az összefüggéseket számszerűsítsük, számítását végeztünk az átvételi ár és az egyes minőségi osztályokba tartozó színhústartalom figyelembevételével az *egységnyi színhústartalomra vonatkozó átvételi ár* meghatározására. A számított értékeket az 1. táblázatban tüntettük fel. Az itt szereplő számok alapján megállapítható, hogy az egységnyi színhús "felvásárlási" ára a jobb vágóminőséget jelző osztályok esetében alacsonyabb, mint a gyengébb vágóminőségű osztályokban. Azaz más szavakkal, a vizsgálati időszak alatti átvételi árak a kevesebb színhúst tartalmazó sertések előállítását preferálták, mert ezeknél az egyedeknél az egységnyi színhúsért magasabb árat kaptak a termelők.

3. ábra

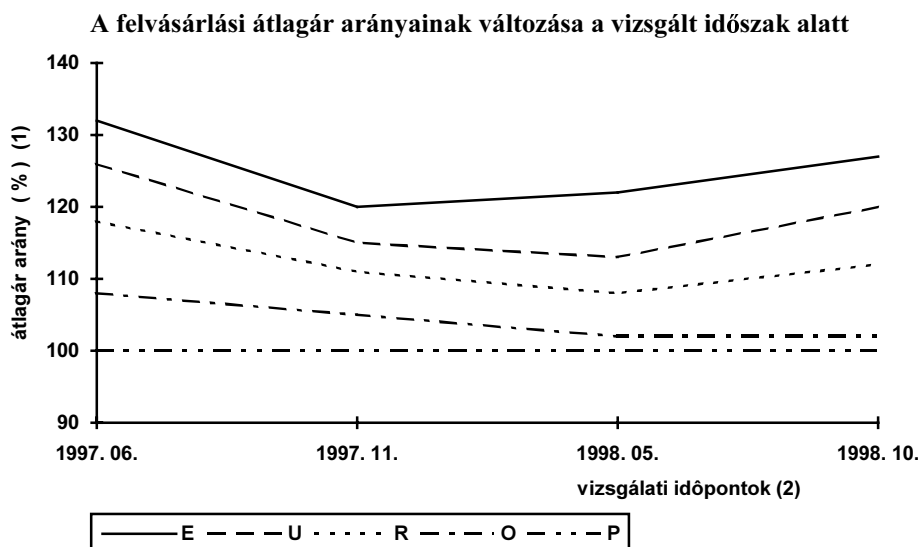

Figure 3: Changes in average purchase price ratios during the period examined

Average price ratio(1), Data collection periods(2)

1.táblázat

Minősített vágósertések átvételi átlagára egységnyi élőtömegre és színhúsról vonatkoztatva

Minőségi Osztályok (1)	A vizsgált időszak(2)											
	1997. 06.			1997. 11.			1998. 05.			1998. 10.		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
E	242	403	276	285	475	360	270	450	330	237	395	279
U	230	418	253	277	504	330	251	456	303	223	405	256
R	214	428	230	266	533	300	236	472	275	208	416	233
O	194	431	207	248	551	270	224	498	248	190	422	209
P	184	460	184	240	600	240	220	550	220	186	465	186

A: a vágósertések élőtömegre vonatkoztatott átvételi átlagára, Ft/élőtömeg kg (average delivery price with respect to live weight of slaughter pigs, Ft per kg live weight)

B: a vágósertések színhúsról átszámított átvételi átlagára, Ft/színhús kg (average delivery price converted in terms of lean meat content of slaughter pigs, Ft per kg lean meat)

C: a vágósertések élőtömegre vonatkoztatott javasolt átvételi átlagára, Ft/élőtömeg kg (recommended average delivery price with respect to live weight of slaughter pigs, Ft per kg live weight)

Table 1: Average delivery prices for graded slaughter pigs per unit live weight and lean meat

Quality grades(1), The period examined(2)

E megállapítást követően arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyivel "sújtja" a kialakult felvásárlási ár a több színhúst termelő, magasabb vágóértékű sertések tulajdonosait. Számításaink alapján a következő eredményre jutottunk: például ha a vizsgálati időszak utolsó szakaszának felvásárlási árait nézzük, s így a P osztály 186.00 Ft-os alapárát vesszük figyelembe, az O osztályba sorolt sertések élőtömeg kilogrammjáért 209 Ft-ot (azaz 19 Ft-tal), az R esetén 233 Ft-ot (azaz 25 Ft-tal), U esetén 256 Ft-ot (azaz 23 Ft-tal) és az E esetén 279 Ft-ot (azaz 42 Ft-tal többet) kellene a felvásárlónak fizetni, ha *egy kilogramm színhúst ugyanannyiért akarna minden EUROP osztályba sorolt sertésnél* megvásárolni.

Vizsgálataink eredményeit – mint már a Bevezetésben jeleztük - összehasonlítottuk az EUROP minősítési eljárást már korábban bevezető Németország adataival. A DGS Magazinban közzétett hivatalos vágóhídi adatok közül az 1998-as év februári, júliusi, decemberi és az 1999-es év februári, márciusi adatait használtuk fel. A 2. táblázatban a németországi teljes vágósertés állományra, és ezen belül Dél-Bajorország felvásárlására jellemző adatokat tüntettük fel. Amint látjuk, az O és a P osztályok a táblázatban már nem szerepelnek, mert a vágásra kerülő állomány jelentéktelenül kicsi hányada kerül ezekbe, s így azokat a statisztikákban nem is említik. A táblázatban szereplő E, U és R osztályokhoz tartozó átvételi árak egymáshoz viszonyított aránya jól mutatja, hogy e legjobb vágóminőséget jelentő osztályokban az árak között nagyon jelentős, néhol 20%-ot is meghaladó az eltérés, de a legkisebb árkülönbség is közel 10%-os. A táblázat azt is mutatja, hogy van minőségi osztályok közötti arányokban Németországban is változás, hullámvész a piaci helyzettől függően. Mindezek ellenére a minőségi különbség az arányokban jól kifejezésre jut.

2. táblázat

Vágósertések felvásárlási árának és arányainak változása Németországban és azon belül Dél-Bajorországban

		Minőségi osztályokhoz tartozó átvételi árak (DM/hasítotttömeg kg)(2)			E az U %-ában (3)	U az R %-ában (4)	E az R %-ában (5)
		E	U	R			
Németországi összesített adatok alapján(1)							
1998.	február	2.71	2.47	-	109.7%	-	-
	július	2.57	2.33	-	110.3%	-	-
	december	1.69	1.45	-	116.6%	-	-
1999.	február	1.68	1.44	-	116.7%	-	-
	március	2.09	1.86	-	112.4%	-	-
Dél-Bajorországi adatok alapján(6)							
1998.	február	2.68	2.38	2.05	112.6%	116.1%	130.7%
	július	2.55	2.24	1.89	113.8%	118.5%	134.9%
	december	1.80	1.51	1.18	119.2%	127.9%	152.5%
1999.	február	1.71	1.41	1.09	121.3%	129.4%	156.8%
	március	2.02	1.73	1.41	116.7%	122.6%	143.2%

Table 2: Changes in purchase prices for slaughter pigs, and in the ratios of these, in Germany, and in particular in southern Bavaria

Based on total data for Germany(1), Purchase prices with regard to the respective quality grades(DM/kg carcass)(2), E as a percentage of U(3), U as a percentage of R(4), E as a percentage of R(5), Based on data for southern Bavaria(6)

KÖVETKEZTETÉSEK

A vizsgálati adatok elemzése során azt tapasztaltuk, hogy

- az új (S)EUROP-minősítési eljárás bevezetése óta a vágás utáni minősítésbe vont sertések száma, illetve az összes vágósertés felvásárláshoz viszonyított aránya folyamatosan emelkedett,
- a kiváló vágóminőségű (E és U osztályú) sertések létszámaránya annak ellenére nőtt, hogy a felvásárlási árban nem következetesen honorálták a minőséget. Úgy tűnik, hogy az árárányok kedvezőtlen módosulása a jövőben nem folytatódik, s remélhetőleg a vágósertés előállítók a jobb vágóminőségű sertésért a kezdeti időszakra jellemző kedvező árárányt érik majd el,
- a másfél éves ciklusban érvényesülő eltérő tendenciák ellenére is elmondható, hogy a jobb vágóminőséget mutató osztályokhoz (E,U) tartozó sertések felvásárlási árának aránya szűkült a gyengébb minőségi osztályokban lévő sertések átlagárához viszonyítva,
- megállapítható továbbá, hogy az egységnyi előállított színhúsról vonatkoztatott (számított) átvételi ár a kiváló vágóminőségű osztályokban a legalacsonyabb, s a legkisebb színhússzázalékú sertéseknél kap a termelő egységnyi színhúsért a legmagasabb árat a felvásárlótól,
- a németországi hivatalos sertésvágási adatokat figyelembe véve azt tapasztaljuk, hogy a legjobb minőséget jelző E és U osztályokba tartozik a felvásárolt sertések 80-90%-a, és az egyes minőségi osztályokhoz tartozó átvételi árak, a jobb vágóminőségű sertés előállítását ösztönözve, a hazai mértéket meghaladóan, jelentősen eltérnek egymástól.

IRODALOM

DGS Magazin (1998-1999). Stuttgart.

Magyar Mezőgazdaság Melléklete (1994). A sertések vágás utáni minősítése. 03. 1-8.

Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő (1975). Tájékoztató a hasított súlyban átvételre kerülő sertések minősítésének szabályairól. 39. 892-893.

Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő (1994). A sertések vágás utáni minősítése. 6. 183-189.

Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő (1998). A sertések vágás utáni minősítése. 9. 676-688.

Rafai P., Baltai M., Bíró G., Bokori J., Fekete S., Gundel J., Klósz T., Kovács J., Petersen, E., Pigler J., Stipkovits L. (1995). Az (S)EUROP húsmínősítés és kapcsolt rendszerei. Állattenyésztés és Takarmányozás, 44. 5. 453-464.

Straub I. (1998). A sertéshús-előállítás ellentmondásai I. Magyar Mezőgazdaság, 21. 15.

Levelezési cím (*corresponding author*):

Csató László

Pannon Agrártudományi Egyetem, Állattenyésztési Kar

7401 Kaposvár, Pf.: 16.

Pannon University of Agriculture, Faculty of Animal Science

H-7401 Kaposvár P.O.Box 16.

Tel.: 36-82-314-155, Fax: 36-82-320-175

e-mail: csato@atk.kaposvar.pate.hu